

NYE REGLER OM KLIMA- OG MILJØHENSYN I OFFENTLIGE ANSKAFFELSER

Bjørn Kummeneje, Seniorrådgiver

Miljøringen og Grønn Anleggsektor, Moss 23. november 2023

DFØ's rolle og mål

- DFØ har som hovedmål at «**Offentleg sektor gjer effektive og innovative innkjøp som bidrar til å fremje grøn omstilling og berekraftig utvikling**».
- DFØ skal bidra til å **øke andelen** grønne og innovative offentlige anskaffelser.
- DFØ skal være **pådriver og kompetansesenter** for nasjonalt og internasjonalt samarbeid om grønne og innovative anskaffelser og være **bindeledd** mellom nasjonale aktører.

Er det en nyhet at det skal stilles miljøkrav ved offentlige anskaffelser?

I mai 2023 fikk jeg følgende spørsmål fra en miljørådgiver i et statlig prosjekt:

«Jeg trodde det nå var sånn at det var et krav om at det skal stilles miljøkrav, og at miljø skal vektes 30 %. Det ble svart at nei, dette gjelder kun **dersom** det stilles miljøkrav. Og da var det heller ikke krav om 30 %...»

SV: Regelverk for anskaffelser

Bjørn Kummeneje

Til

Her er mitt svar

Hei |

Joda, det er lovbestemmelser om å stille **miljøkrav**, men det er ganske rundt, og er ingen sanksjonskrav bak kravet. Det står i Lov om offentlige anskaffelser (LOA) § 5 <https://lovdata.no/lov/2016-06-17-73/§5>

Statlige, fylkeskommunale og kommunale myndigheter og offentligrettslige organer skal innrette sin anskaffelsespraksis slik at den bidrar til å redusere skadelig miljøpåvirkning, og fremme klimavennlige løsninger der dette er relevant. Dette skal blant annet skje ved at oppdragsgiveren tar hensyn til livssyklus kostnader. Disse oppdragsgiverne skal også ha egnede rutiner for å fremme respekt for grunnleggende menneskerettigheter ved offentlige anskaffelser der det er en risiko for brudd på slike rettigheter. Departementet kan gi forskrift om det nærmere innholdet av bestemmelsen.

Oppdragsgiveren kan stille egnede krav og kriterier knyttet til ulike trinn i anskaffelsesprosessen, slik at offentlige kontrakter gjennomføres på en måte som fremmer hensyn til miljø, innovasjon, arbeidsforhold og sosiale forhold, forutsatt at kravene og kriteriene har tilknytning til leveransen.

...

Det er fulgt opp med forskriftskrav, FOA § <https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2016-08-12-974#shareModal> Hovedbestemmelsen her er klar **Det skal legges vekt på miljø**. Siste ledd gjelder kun der man bruker miljø som tildelingskriterium

Oppdragsgiveren skal legge vekt på å minimere miljøbelastningen og fremme klimavennlige løsninger ved sine anskaffelser og kan stille miljøkrav og kriterier i alle trinn av anskaffelsesprosessen der det er relevant og knyttet til leveransen. Der miljø brukes som tildelingskriterium, bør det som hovedregel vektes minimum 30 prosent.

Så bestemmelsene er der, men sanksjonsmidlene mangler.

Regjeringen har laget en Handlingsplan for økt andel klima- og miljøvennlige offentlige anskaffelser og grønn innovasjon [DFO Handlingsplan 2021_01.indd \(anskaffelser.no\)](#)

Og Riksrevisjonen har konstatert at det ikke står veldig bra til på dette området [Offentlig sektor bruker ikke innkjøpsmakten til å redusere klimagassutslipp \(riksrevisjonen.no\)](#)

Det er også en del av mandatet for lovutvalget som skal komme med forslag til forbedringer av regelverket om offentlige anskaffelser. [lovutvalg-for-revisjon-av-anskaffelsesregelverket-utvalgets-mandat.pdf \(regjeringen.no\)](#)

Mvh Bjørn

Miljøkrav- og kriterier i alle trinn av anskaffelsesprosessen

Tidslinje

Kvalifikasjonskrav	Tildelingskriterium	Kravspesifikasjon	Kontraktsvilkår
<p>Minimumskrav som stilles til leverandører som ønsker å delta</p> <ul style="list-style-type: none"> • Skal være relevante og stå i forhold til leveransen • Sikrer at leverandøren er egnet til å gjennomføre kontraktsforpliktelsene 	<p>Konkurranskriterier som tilbudene rangeres etter</p> <ul style="list-style-type: none"> • Må ha tilknytning til leveransen • Må bidra til meroppfyllelse av behov og formål • Skal være objektive • Skal være egnet til å skille tilbudene fra hverandre 	<p>Krav som stilles til egenskapen ved varen/tjenesten som skal oppfylles</p> <ul style="list-style-type: none"> • Må ha tilknytning til leveransen • Skal stå i forhold til anskaffelsens formål og verdi • Er det mange leverandører som kan levere bør det stilles som krav 	<p>Krav som skal oppfylles av leverandøren eller ytelsen som blir levert gjennom kontraktsperioden</p> <ul style="list-style-type: none"> • Må ha tilknytning til leveransen. • Vær tydelig på frister, krav til rapportering og ha mulighet for stikkprøver/revisjon
<p>Eksempel: Leverandørens skal ha et miljøstyringssystem av typen ISO 14001, EMAS, Miljøfyrtårn eller tilsvarende.</p>	<p>Eksempel: Tunge kjøretøy med nullutslippsteknologi eller som går på biogass vil premieres jf. drivstoffmatrisen.</p>	<p>Eksempel: Møbler som består av plast skal inneholde min. 10% gjenvunnet materiale.</p>	<p>Eksempel: Tunge kjøretøy som erstattes gjennom kontraktsperioden skal gå på nullutslippsteknologi eller biogass.</p>

Jeg vil ha et grønt bygg

Teknisk spesifisering

Bygget skal oppfylle NS 3701 Passivhus

Jeg vil ha det grønneste bygget som kan leveres for 25 MNOK

Tildelingskriterier

Materialer og konstruksjonsprinsipper egnet for gjenbruk 30%
Energieffektivitet 30%
Klimagassberegning 40%

Jeg vil ha dokumentasjon på at jeg faktisk har fått ett passivhus

Kontraktskrav

Bygget skal leveres med trykktest ihht NS EN ISO 13829

Jeg vil ha en leverandør som gjør meg trygg på at jeg får et grønt bygg

Kvalifikasjonskrav

Leverandøren skal ha levert minst 3 passivhus

Miljøeffekt

Ny lov om offentlige anskaffelser er på trappene

Utvalget støtter at krav ofte er bedre enn kriterier

«Utvalget mener at **det mest effektive** tiltaket for at offentlige anskaffelser kan bidra til den grønne omstillingen, i de fleste tilfeller, **vil være klima- og miljørelaterte krav til selve ytelsen**. Dette gjelder særlig for modne markeder hvor det er lite som skiller beste og nest beste tilbud, slik at tildelingskriterier for å fremme klima- og miljøhensyn er mindre egnet enn krav. Det følger implisitt av dette at utvalget ikke kan slutte seg til departementets standpunkt om at tildelingskriterium på tretti prosent er det mest effektive virkemiddelet til å nå klimamålene.»

NOU ble lagt frem
10. november

1. august 2023 ble det vedtatt en forskriftsendring

[Forsiden](#) • [Aktuelt](#) • [Pressemeldinger](#)

Historisk endring:

Nå skal klima og miljø vektes minst 30 % i offentlige anskaffelser

Pressemelding | Dato: 04.08.2023

Det offentlige kjøper varer og tjenester for rundt 740 milliarder kroner i året (SSB 2023). Nå skjerper regjeringen kravene for å ivareta klima- og miljøhensyn ved offentlige anskaffelser, slik at det offentlige må legge betydelig større vekt på klima- og miljøhensyn.

Regelendringene gjelder klima- og miljøbestemmelsene i anskaffelsesregelverket, og trer i kraft 1. januar 2024. Direktoratet for forvaltning og økonomistyring (DFØ) vil utarbeide veiledning og eksempler, som vil gjøre det enklere for oppdragsgivere å benytte bestemmelsen.

Ny miljøbestemmelse i FOA § 7-9

- 1) Krav og kriterier etter denne bestemmelsen skal ha som mål å redusere anskaffelsens samlede klimaavtrykk eller miljøbelastning
- 2) Oppdragsgiver skal vekte klima- og miljøhensyn med **minimum tretti prosent**.
- 3) Der oppdragsgiver angir tildelingskriteriene i prioritert rekkefølge, bør klima- og miljøhensyn være blant de tre høyest prioriterte
- 4) **Tildelingskriterier** etter andre og tredje ledd **kan erstattes med klima- og miljøkrav i kravspesifikasjonen, dersom det er klart at dette gir en bedre klima- og miljøeffekt** og dette begrunnes i anskaffelsesdokumentene. Dersom oppdragsgiver ikke prioriterer i tråd med tredje ledd, skal det stilles klima- og miljøkrav i kravspesifikasjonen, og dette skal begrunnes i anskaffelsesdokumentene.
- 5) **Forpliktelsen til å stille krav eller kriterier** etter denne bestemmelsen **gjelder ikke dersom anskaffelsen etter sin art har et klimaavtrykk og en miljøbelastning som er uvesentlig** og dette begrunnes i anskaffelsesdokumentene.

30 % - av hva?

- Av kontraktsverdien?
- Av laveste pris?
- Hva med påslags- og fratrekksmodeller?

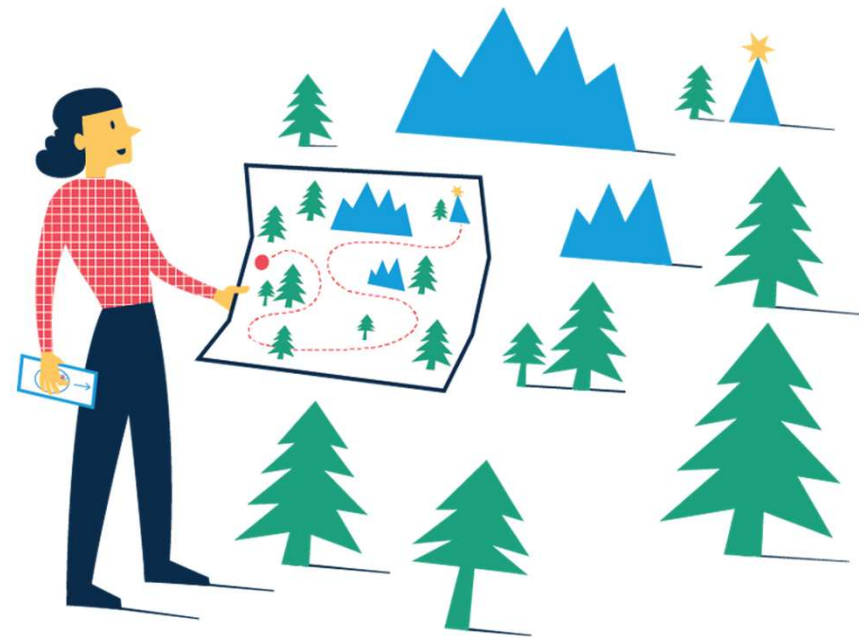
Veiledningen skal
søke å svare på en
rekke juridiske
spørsmål

Klima og/eller miljø?

Veiledningen skal
søke å svare på en
rekke juridiske
spørsmål

- Valgfrihet?
- Hva med motstrid? 15/15?
- Hva med unntakene?

Krav som erstatter kriterier

- Når er det «klart at»?
- Hvor detaljert må begrunnelsen være?
- Kvalifikasjonskrav og kontraktskrav?
- Når må kravet være oppfylt?
- I hvilken grad kan avvik aksepteres?

Unntak etter femte ledd – uvesentlig

- Hva sikter «anskaffelsens art» til?
- Må dette vurderes hver gang?
- Hva med begrunnelsen?

Hva gjelder for hvilke deler i forskriften?

Del I

Mellom 100 000 og nasjonal terskelverdi

- Det oppstilles ingen prosedyreregler – ingen forpliktelse til å vekte / prioritere tildelingskriterier
- Men skal likevel ivareta LOA § 5.

Del II

Min. 1,3 MNOK og inntil EØS-terskelverdi

- **Bør** angi klima- og miljøhensyn blant de tre høyeste prioriterte tildelingskriteriene.
- Hvis det ikke prioriteres i tråd med tredje ledd **skal** det stilles klima- og miljøkrav i kravspesifikasjonen.

- Krav kan erstatte kriterier dersom det er **klart** at dette gir bedre klima- og miljøeffekt. Skal begrunnes.
- Forpliktelsen til å stille krav eller kriterier gjelder ikke om anskaffelsen **etter sin art** har et klimaavtrykk og en miljøbelastning som er **uvesentlig**. Skal begrunnes.

Del III

Lik eller over EØS-terskelverdi

- Oppdragsgiver **skal** vekte klima- og miljøhensyn med minimum tretti prosent.

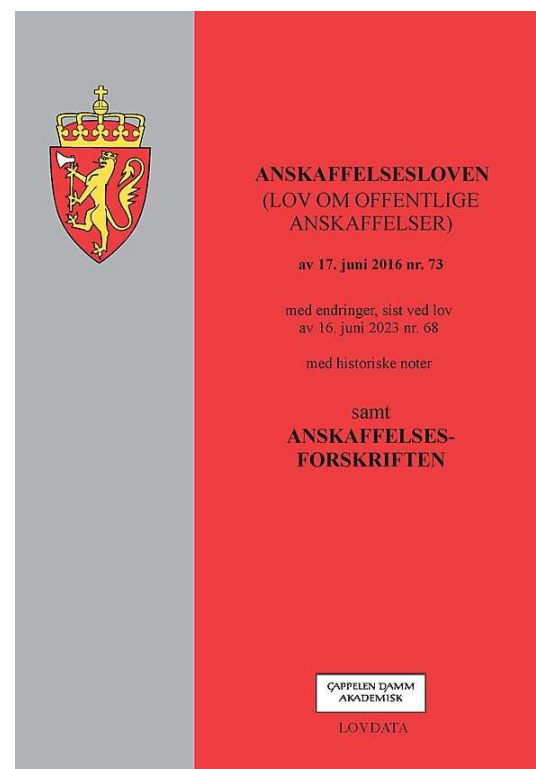
Del IV

Helse- og sosialtjenester over EØS-verdi på 7,8 M

- Oppdragsgivers forpliktelse til å stille krav og kriterier etter ny § 7-9 følger samme system som anskaffelser i del I.
- Anskaffelser av helse- og sosialtjenester under EØS-terskelverdi på 7,8 millioner kroner ekskl. mva. reguleres kun av reglene i del I.

Innspillsrunden ble avsluttet 15. november – 60 innspill

VEILEDER TIL NYE REGLER OM SKJERPET
IVARETAKELSE AV KLIMA- OG MILJØHENSYN I
OFFENTLIGE ANSKAFFELSER

HVA MER VIL INNGÅ
I DEN NYE
VEILEDNINGEN?

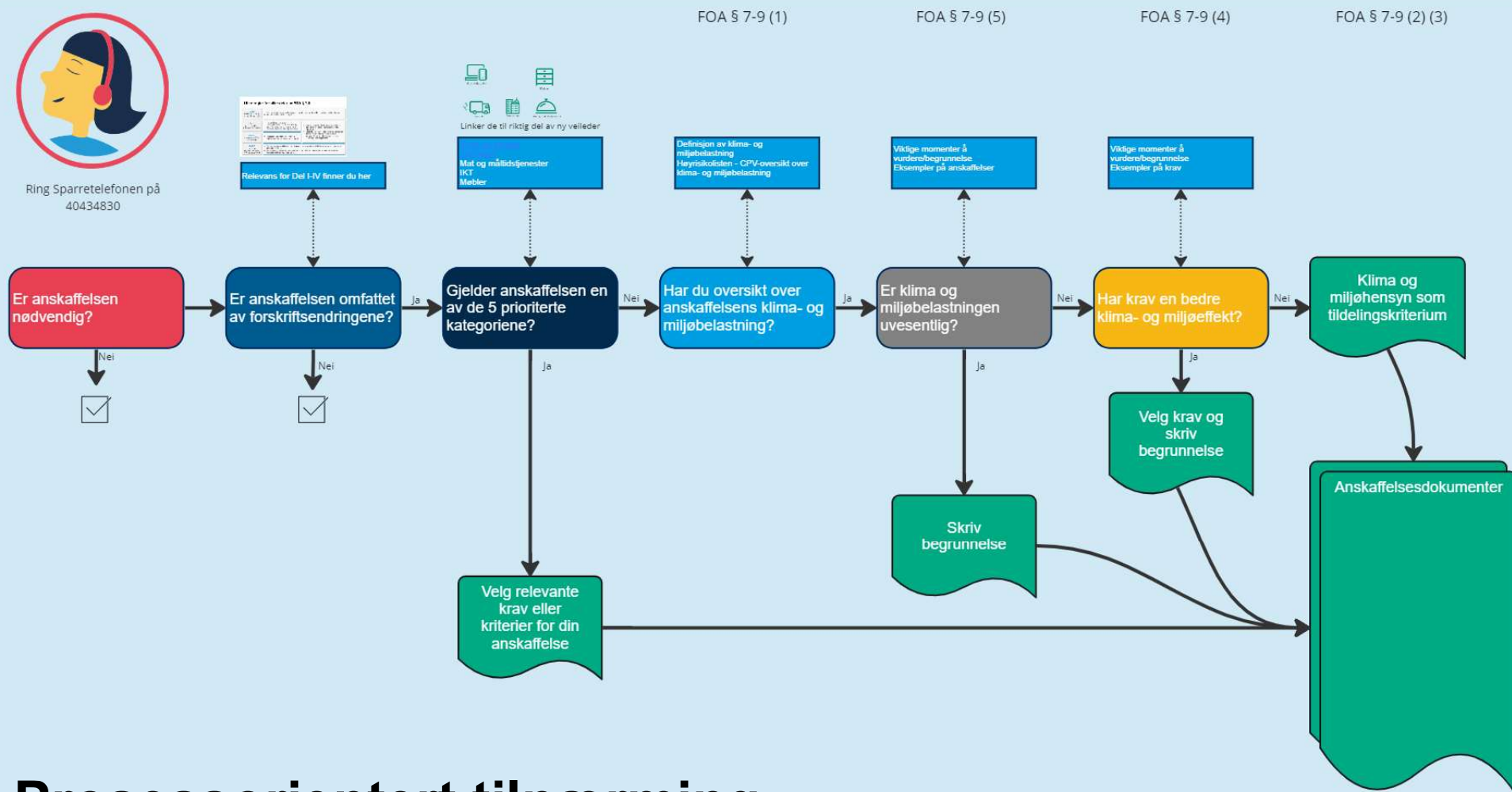

VEILEDER TIL SKJERPEDE KLIMA- OG MILJØKRAV

Ring Sparretelefonen på 40434830

Proessorientert tilnærming

Viktig å fremme sirkulære anskaffelser

Klima og miljøhensyn handler om mer enn CO2-utslipp

Ivaretagelse av klima- og miljøhensyn innebærer å hensynte naturmangfold, og å fremme energieffektivisering, ressurseffektivitet og giftfrie sirkulære verdikjeder og å unngå/minimalisere direkte og indirekte klimagassutslipp og forurensing til luft, grunn og vann. Listen er ikke uttømmende.

Ivaretagelse av klima- og miljøhensyn forutsetter at oppdragsgiver hensyntar *livssyklusen* til det som skal anskaffes. Elementer som kan fremme høy kvalitet, lang levetid og reparerbarhet skal hensyntas i anskaffelsen.

Verktøy for å vurdere klima- og miljøbelastning

CPVkode – Beskrivelse	Klima-intensitet (CO2e/kr)	Offentlig forbruk	Offentlig klimaavtrykk (CO2e)	Antall Doffin-kunngjøringer (2022)	Annen miljøbelastning	DFØs vurdering
03 – Landbruk, gårdsbruk, fiske, skogsbruk og relaterte produkter	● Svært høy	● Lav	● Svært høyt	39		
14 – Gruvedrift, grunnmetaller og relaterte produkter	● Svært høy	● Middels	● Svært høyt	24		
15 – Næringsmidler, drikkevarer, tobakk og relaterte produkter	● Svært høy	● Høy	● Svært høyt	91		
16 – Landbruksmaskiner	● Høy	● Lav	● Høyt	15		
18 – Klær, fottøy, bagasjeartikler og tilbehør	● Svært høy	● Lav	● Middels	66		
19 – Lær og tekstilstoffer, plast- og gummimaterialer.	● Svært høy	● Middels	● Svært høyt	8		

Formål: identifisere kategorier med høyt klimaavtrykk og / eller miljøbelastning, samt hvilke elementer som har høy belastning.

Utvikle liste over anskaffelser som etter sin art har et klimaavtrykk og en miljøbelastning som er uvesentlig

CPV-kode, hovednivå	Beskrivelse	Klimaintensitet (CO2e/kr)	Offentlig forbruk	Offentlig klimaavtrykk (CO2e)	Doffin-kunngjøringer (2022)
41000000	Oppsamlet og rensset vann	Middels	Lav	Lavt	0
71000000	Arkitekt-, konstruksjons-, ingeniør- og inspeksjonstjenester	Lav	Høy	Svært høyt	551
72000000	Datatjenester: rådgivning, programvareutvikling, internett og systemstøtte	Lav	Svært høy	Høyt	547
79000000	Forretningstjenester: lov, reklame, rådgiving, ansettelse, trykking og sikkerhet	Lav	Høy	Svært høyt	543
85000000	Helse- og sosial tjenesteyting	Lav	Svært høy	Svært høyt	183
73000000	Forsknings- og utviklingsvirksomhet og tilhørende konsulenttjenester	Lav	Middels	Middels	148
48000000	Programvare og informasjonssystemer	Lav	Høy	Høyt	142
98000000	Andre kommunale, sosiale og personlige tjenester	Lav	Høy	Høyt	101
80000000	Tjenester i forbindelse med trening og utdanning	Lav	Høy	Svært høyt	94
66000000	Finansielle- og forsikringsformidlingstjenester	Lav	Svært høy	Høyt	89
55000000	Tjenester relatert til Hotell- og restaurantvirksomhet, Detaljhandel	Lav	Svært høy	Svært høyt	86
64000000	Post- og telekommunikasjonstjenester	Lav	Svært høy	Høyt	62
37000000	Musikkinstrumenter, sportsvarer, spill, leker, kunsthåndverk- og kunstnerartikler, tilbehør	Lav	Lav	Middels	48
92000000	Rekreasjon, kultur og sport	Lav	Middels	Høyt	35
75000000	Offentlig administrasjon, forsvars og trygdetjenester	Lav	Høy	Svært høyt	16

Koble til krav og kriterier i Kriterieveiviseren

Anskaffelser.no
Fagsider om offentlige anskaffelser

Anskaffelser.no / Kriterieveiviseren

Kriterieveiviseren – veileder til bærekraftige krav

Velg innkjøpskategori

Velg dine krav og kriterier

Last ned krav og kriterier

Finn gode krav og kriterier for å sikre deg bærekraftige anskaffelser. Velg din innkjøpskategori og få oversikt over DFØs forslag til krav, og få nyttige tips på veien.

Start her. Velg først din innkjøpskategori

- Anlegg**
  - Anlegg
- Avfallsinnsamling**
  - Husholdningsavfall
  - Avfall fra tjenesteytende virksomhet
- Bygg**
  - Rehabilitering
  - Nybygg
- IT-utstyr**
  - PC-er, skjermer og nettbrett
- Mat- og måltidstjenester**
  - Mat- og drikkeprodukter
  - Måltidstjenester
- Møbler**
  - Kontormøbler
- Transport**
  - Person- og varebiler
  - Transport av varer og tjenester

Gå til kravene →

- per 23.11.23 det finnes ingen tildelingskriterier for bygg og anlegg i Kriterieveiviseren
- DFØ har utarbeidet 8 forslag til tildelingskriterier innen BAE som er sendt på høring 31. oktober
- Vi vil publisere oppdaterte versjoner av kriteriene senest 15. desember

Nytt forslag til kriterium:

Massetransport og massehåndtering

Stimulere til ombruk av masser

- Massehåndteringsplan
- Ombrukte masser x 0 km
- Gjenvunne masser x [0,5] km

Redusere omfang av massetransport

- Leverandør konkurrerer på minst mulig transport på offentlig vei
- Finne egnede masser nærmest mulig
- Kortest mulig avstand til godkjent mottak
- Bruk av egne masser og gjenvunne masser

Konkurrerer på omfang av massetransport

Massetransport i kontrakt

Versjon 1.0
Sist oppdatert nov 23

Oppdragsgivers estimat for antall tonn masser skal transporteres, prosjekterte masser

Massene er estimert basert på prosjektert løsning. Det er brukt omregningsfaktor 1,6 fra m3 til tonn.

Brutto masser gravd ut (prosjekterte gravemasser)	1540 tonn
Brutto masser fylt inn (prosjekterte innfyllingsmasser/masser med krav til fraksjon)	1280 tonn

Oppdragsgiver legger inn prosjekterte mengder

Masser som graves/transporteres ut

Fyll ut de hvite feltene

Type masse	Til, adresse	Avstand (km)	Tonn	Faktor	Vektet tonnkm
Jord & stein som ikke er forurenset, levert til annen anleggsplass*		4	1090	1	4360
Jord & stein til mellomlager for ombruk i eget prosjekt		4	240	1	960
Forurensete masser til godkjent avfallsanlegg		15	10	1	150
Masser ombrukt på stedet	Anleggsstedet	0	200	0	0
			1540		5470

Leverandør fordeler på ulike mottak/leverandørsteder

Masser som fylles/transporteres inn

Fyll ut de hvite feltene

Type masse	Fra, adresse	Avstand (km)	Tonn	Faktor	Vektet tonnkm
Nye mineralressurser				1	0
Jord & stein fra mellomlager for ombruk		4	240	0	0
Jord & stein som ikke er forurenset, fra annen anleggsplass				1	0
Gjenvunne/resirkulerte/rensede masser fra leverandør		10	1	0,5	5
Masser ombrukt på stedet	Anleggsstedet	0	200	0	0
			441		5

Antall tonn må være likt estimatet over -->

Må følges opp i gjennomføringsfasen

* Det er ønskelig at alle masser betraktes som ressurs og ikke deponeres.

Konkurransetall massetransport = sum av vektet tonnkilometer inn og ut

5475

DFØs veiledning om de nye bestemmelsene vil publiseres på anskaffelser.no senest 15. desember 2023

Direktoratet
for forvaltning og
økonomistyring

Bjørn Kummeneje
Bjorn.kummeneje@dfo.no
97 54 45 49